

PRO EUROPA

Gazeta Ligii PRO EUROPA Liga hírlapja – 5-6 / 1998

Un critic loial și un susținător pasionat al României

„Aici în inima Transilvaniei, cu bogata ei moștenire multiculturală înscriindu-se în marile tradiții intelectuale și spirituale europene, se oferă o ocazie unică de a dezvolta o nouă forță pentru renașterea democratică bazată pe o viziune clară asupra locului României într-o Europă democratică și multiculturală. Liga Pro Europa, născută într-un moment dificil al istoriei acestui oraș, este ferm angajată în făurirea unei

Europe multiculturale, la nivelul cetățeanului, începând să lucreze îndeosebi cu tineri cu inimile și mințile deschise spre viitor.

Fondată într-un moment dificil al istoriei acestui oraș, Liga Pro Europa și-a dovedit angajamentul ferm în direcția edificării unei Europe multiculturale, începând de aici, din Tîrgu-Mureș, și îndreptîndu-se în mod deosebit spre tineri, ale căror inimi și minți sînt deschise spre viitor.”

Karen Fogg
Ambasadoarea UE la București

Pe Karen Fogg am cunoscut-o în Insula Corfu, la o conferință dedicată integrării europene. Nu era încă ambasadoare. De la bun început a fost apropiată de grupul românesc, divizat foarte puternic atunci între „ai lor” și „ai noștri”, între care se afla și Emil Constantinescu, candidat pe atunci la președinție. Am remarcat de atunci talentul diplomatic al lui Karen Fogg. În lumea plină de meandre a politicii dîmbovițene, ea a găsit tonul cel mai potrivit de negociere, ceea ce i-a atras tot atîtea suspiciuni din partea tuturor. Karen Fogg nu era o vorbăreată, dimpotrivă, iar politicoasa discreție britanică o făcea aptă să construiască instituții durabile. Una dintre acestea, în care a investit o enormă energie, a fost societatea civilă. A negociat cu răbdare și încăpăținare statutul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile cu un guvern (cel anterior) care a amînat aproape doi ani startul ei, de teama că accesul la finanțări va fortifica atît de mult organizațiile neguvernamentale din România, încît ar putea să supravegheze cu maximum de eficiență alegerile sau chiar să influențeze rezultatul lor. Ceea ce s-a și produs de altfel. Lui Karen Fogg nu i-a fost ușor să ne impună – pe Andrei Pleșu, Ion Caramitru, Gabriel Andreescu, Dan Manoleli sau subsemnata – în board-ul FDSC, acest plămîn de oxigen al societății civile românești. A făcut-o cu tact, fără să lezeze sensibilitățile establishment-ului și fără să cedeze un milimetru din proiectul ei. Deși, ea însăși, prima ambasadoare a primei delegații a Uniunii Europene la București, reprezenta guverne. Guverne, însă care nu se tem de societatea civilă, ci o ajută și o respectă. A doua mare ctitorire a acestei britanice aterizate pe tărîmul carpato-danubiano-pontic a fost încurajarea mișcării feministe românești. De ziua ei la Castelul Bran sau la micile reuniuni informale de la reședința sa din București (fosta casă a lui Octavian Goga), Karen Fogg ne-a făcut cunoștință una cu alta multora din femeile care înseamnă ceva pentru România și ne-a stimulat ca în loc de invidie să ne nutrim respect. Finalmente, interlocutorul predilect al lui Karen Fogg au fost guvernele care s-au succedat: a fost criticul cel mai loial al încetinelii și inconsecvenței românești și susținătorul cel mai pasionat și calificat al integrării noastre. Total lipsită de aroganța occidentalului picat undeva la porțile orientului, Karen Fogg a iubit enorm România și oamenii ei. A fost unul din acele lucruri pe care nu le știa ascunde. Karen Fogg și-a încheiat misiunea în România în vara acestui an.

(S.E.)

Calendar

30 aprilie - 3 mai — *Relații internaționale și transfrontaliere: rolul minorităților naționale în Europa Centrală și de Est*, atelier internațional organizat de Minority Rights Group și Helsinki Foundation for Human Rights la Varșovia. Din partea LPE a participat HALLER István.

9 mai — Ziua Europei; Ziua porților deschise la LPE;

10 mai — Centrul Intercultural al LPE a organizat cea de-a V-a ediție a Crosului PRO EUROPA;

11 mai — *Conferință de presă* referitoare la serviciul civil alternativ, organizată în cooperare cu Inițiativa Culturală Studențească și Outward Bound.

15-17 mai — *Școala - Societatea civilă: un parteneriat posibil și viabil pentru educația civică*, seminar organizat de Liga Pro Europa în colaborare cu Ambasada Americană (USIS) și Ministerul Educației Naționale la București.

18-21 mai — *Training în domeniul drepturilor minorităților*, organizat de Minority Rights Group la Céligny (Elveția). Din partea LPE a participat HALLER István.

22-23 mai — *Rolul mass-media în protejarea minorităților*, seminar internațional organizat de International Service for Human Rights și Minority Rights Group la Geneva. Din partea LPE a participat HALLER István.

25-29 mai — *Sesiunea Grupului de lucru în domeniul minorităților* din cadrul ONU la Geneva. Din partea LPE a participat HALLER István.

26-31 mai — *Mediere avansată* — curs de specializare organizat de Fundația pentru Schimbări Democratice și Canadian International Institute of Applied Negotiation la Sinaia. Din partea LPE a participat KOVÁCS Gyöngyvér.

27 mai — *Symposium in development of Human Rights in Romania*, organizat de UNDP - Country Office for Romania la Neptun. Din partea LPE a participat Smaranda ENACHE;

23-27 mai — În organizarea Institute for Democracy in Eastern Europe a avut loc la Varșovia cea de-a unsprezecea întâlnire a Centrelor pentru Pluralism, cu tema *Nevoia de a conlucra*. Din partea LPE a participat Smaranda ENACHE.

29 mai — Proiect on Ethnic Relations a organizat la Tîrgu Mureș dezbateră pe tema *Mass media în relațiile interetnice. Informare-opinie-impact*. Din partea LPE au participat Laura ARDELEAN, Smaranda ENACHE, SZOKOLY Elek.

30 mai — Filiala Satu Mare a LPE a prezentat la Tîrgu Mureș rezultatele cercetărilor *Familii mixte - factor de prevenire a conflictelor interetnice și interconfesionale în Transilvania*.

3 iunie — *Lansarea numărului 8 al revistei ALTERA și dezbateră publică: „De la problema transilvană la problema europeană”*, organizată de Liga Pro Europa în colaborare cu CCRIT. Au fost invitați Bakk Miklós, Al. Cistelean, Hannelore Baier, Claude Kamouh, Molnár Gusztáv, Adrian Marino, Victor Neumann;

4 iunie — Curs al Colegiului Democrației: „Elemente de cultură și civilizație ale comunității românești din Transilvania”. Invitat: Al. CISTELECAN, directorul revistei „Vatra”;

6 iunie — Curs al Colegiului Democrației avînd ca temă „Relațiile României cu Consiliul European și cu Uniunea Europeană”. Au fost invitate Mirela HAGIOPOL și Roxana MOREA;

12 iunie — *Caravana Drepturilor Omului*, organizată de LADO la Sighișoara. Din partea LPE a participat HALLER István.

13 iunie — Seminar organizat de APADO cu scopul de a monitoriza cazurile de abuzuri îndreptate împotriva romilor la Poiana Brașov. Din partea LPE a participat HALLER István.

15 iunie — Curs al Colegiului Democrației: „Transilvania — spațiu multicultural, multiethnic, multiconfesional”. Invitat: SPIELMANN Mihály, bibliotecar principal la Fondul Teleki.

18 iunie — *Drepturile omului*, expunere susținută de HALLER István la invitația Parohiei reformate nr. VIII.

24 iunie — Cursul intitulat „Minoritatea germană din România” din cadrul Colegiului Democrației a avut-o ca invitată pe doamna Hannelore BAIER (Forumul Democrat German).

Naptár

aprilis 30 - május 3 — *Nemzetközi kapcsolatok: a kisebbségek szerepe Közép- és Kelet-Európában*, nemzetközi műhely a Minority Rights Group és a Helsinki Foundation for Human Rights szervezésében. Varsóban. A PEL részéről HALLER István vett részt.

május 9 — Európa Nap; a Nyitott kapuk napja a PEL székhelyén.

május 10 — A PEL Interkulturális Központja V. alkalommal szervezte meg a PRO EUROPA futóversenyt.

május 11 — Az ICS és az Outward Bound szervezetekkel közösen rendezett *Sajtókonferencia* a civil alternatív szolgálattal kapcsolatosan.

május 15-17 — *Iskola - civil társadalom: egy lehetséges és életképes partneri kapcsolat az oktatásért*, bukaresti szeminárium a PEL, az Amerikai Nagykövetség valamint az Oktatásügyi Minisztérium szervezésében.

május 18-21 — *Training a kisebbségi jogok terén*, a Minority Rights Group szervezésében, Céligny (Svájc). A PEL részéről HALLER István vett részt.

május 22-23 — *A sajtó szerepe a kisebbségek védelmében*, nemzetközi szeminárium az International Service for Human Rights és a Minority Rights Group szervezésében, Genfben. A PEL részéről HALLER István vett részt.

május 25-29 — Az ENSZ Kisebbségügyi csoportjának ülészaka Genfben. A PEL részéről HALLER István vett részt.

május 26-31 — *Konfliktusmegoldás magas fokon* — tanfolyam a Demokratikus Változásokért Alapítvány és a Canadian International Institute of Applied Negotiation szervezésében Sinaian. A PEL részéről KOVÁCS Gyöngyvér vett részt.

május 27 — *Symposium in development of Human Rights in Romania*, az UNDP - Country Office for Romania szervezésében Neptunon. A PEL részéről Smaranda ENACHE vett részt.

május 23-27 — Az Institute for Democracy in Eastern Europe szervezésében került sor a Pluralizmus-központok tizenegyedik találkozására Varsóban, *A közreműködés szükségessége* témakörében. A PEL részéről Smaranda ENACHE vett részt.

május 29 — A Project on Ethnic Relations vitát szervezett Marosvásárhelyen *A sajtó az etnikumközi kapcsolatokban. Informálás-vélemény-hatás* címmel. A PEL részéről Laura ARDELEAN, Smaranda ENACHE és SZOKOLY Elek vett részt.

május 30 — A PEL szatmári fiókszervezete bemutatta Marosvásárhelyen a *Vegyes családok - az etnikumközi és vallásközi konfliktusok megelőzésének tényezője Erdélyben* c. kutatás eredményeit.

június 3 — Az ALTERA 8. számának bemutatása és vitafórum: „Az erdélyi kérdéstől az európai kérdésig” címmel, a PEL és a CCRIT szervezésében. Meghívottak: Bakk Miklós, Al. Cistelean, Hannelore Baier, Claude Kamouh, Molnár Gusztáv, Adrian Marino, Victor Neumann.

június 4 — A Demokrácia Kollégiumának kurzusa: „Az erdélyi román kultúra és civilizáció meghatározó jegyei”. Előadó: Al. CISTELECAN, a „Vatra” folyóirat szerkesztője.

június 6 — A Demokrácia Kollégiumának kurzusa: „Románia kapcsolatai az Európa tanáccsal és az Európai Unióval.”. Előadók: Mirela HAGIOPOL és Roxana MOREA;

június 12 — *Emberjogi Karaván* a LADO szervezésében Segesváron. A PEL részéről HALLER István vett részt.

június 13 — Az APADO által szervezett szeminárium Brassópojánán *a roma közösségek elleni jogsérelmek megfigyelése* céljából. A PEL részéről HALLER István vett részt.

június 15 — A Demokrácia Kollégiuma kurzusa: „Erdély - multikulturális, több etnikumú, több vallású térség”. Előadó: SPIELMANN Mihály, a Teleki Téka főkönyvtárosa.

június 18 — *Emberi jogok* címmel HALLER István előadást tartott a Cserei Református Egyházközség meghívására.

június 24 — „A német kisebbség Romániában”, kurzus a Demokrácia Kollégiuma keretében. Előadó: Hannelore BAIER (Német Demokrata Fórum).

Cine este „turnător” în România?

Într-o democrație „originală” — și de ce n-am fi noi mai cu moț și în acest domeniu? —, pînă și turnătorii au specificul lor național. Iar specificul național al celor „trei pînă la cinci (?) milioane” de turnători de-ai noștri este că, de fapt... nu există. Așa cum n-au existat nici teroriștii (doar terorizații), și — de astă dată într-o logică pur țărănească, deci nu originală —, dacă securiștii au fost „asimilați” în SRI, SIE și în „armata e cu noi”, înseamnă că n-au existat nici... securiștii. Dragii de ei n-au fost decît niște onești funcționari publici care cîștigau și ei o pîine, fiind mai întii buni comuniști, apoi din ce în ce mai „buni români”, pînă cînd au ajuns atît de buni încît nimeni nu i-a mai întreat de sănătate, nici măcar victimele pe care le-au torturat și le-au distrus viața.

După aproape zece ani de zile de la înlăturarea „conducătorului” devenit prea incomod pentru slujitorii săi și spieretura (de foarte scurtă durată!) trasă de acești profesioniști ai terorii cărora era cît pe ce să li se încurce socotelile, iată-ne aflați în situația bizară în care tot mai multe persoane/personalități, așezate în zona așa-zisă „democratică” a evantaiului politic, se trezesc spre oprobriul general ca informatori patentati, în timp ce foștii tovarăși din nomenclatura secundă, terță etc., într-o perfectă colaborare cu foștii securiști reciclați în sereiști onești, își rid în barbă, spre amuzamentul general al plebei, care dacă nu are pîine, se mulțumește, nepretențioasă fiind, și numai cu circul dosariadelor. „Gauck-ul” nostru balcanolatîn, mai blajin, mai „lasă-mă să te las”, conștient de propriile sale păcate, mai indulgent deci și față de păcatele altora, riscă astfel să se înece în ridicol. Diluarea culpei (morale, politice, penale etc.) însă, prin culpabilizarea generală, numai amuzantă nu e. Pentru că, în conformitate cu raționamentul plin de demnitate națională după care dacă toți am fost cît de cît păcătoși (ăia cîțiva mai „recalcitrați” nu contează), atunci păcatul nu are nici un sens. Urmărilor sale sînt evidente pentru cel care într-adevăr își pune întrebarea: cum se face că de aproape un deceniu batem pasul pe loc, în timp ce alții („pînă și bulgarii”) trec pe lîngă noi

făcîndu-ne cu mîna sau arătîndu-ne acea parte a corpului pe care eroii noștri naționali — fotbalistii —, obișnuiesc să ni-o arate cînd li se termină diurna?

Voiam tocmai să atrag atenția asupra unor aspecte ale dezbaterii care în mod surprinzător au ocolit interesul analiștilor cînd, spre bucuria mea, a apărut articolul lui Dan Pavel în „22”. O analiză impecabilă pe care nu-mi rămîne decît s-o reiau, adăugîndu-i eventual sublinierile mele. „*Ce fel de moralitate promovează aleșii noștri — se întrebă la un moment dat autorul — dacă se ajunge la acceptarea faptului că activiștilor și securiștilor nu li se mai poate face nimic, în schimb sînt înlăturați demnitarii despre care nici nu se știe exact ce au făcut?*” Curios punct de vedere, într-adevăr. Ceea ce aș putea să adaug este o nuanță omisă de mai toți comentatorii, și anume aceea referitoare la identitatea „informatorilor”. Cine sînt, și cine nu sînt de fapt „informatorii”? Cine nu a fost nici într-un caz supus caznelor să semneze vreo declarație de „colaborare”? Reprezentanții nomenclaturii de linia întii (ca Ion Iliescu, Ilie Verdeț, Silviu Brucan etc.), cei de linia a doua sau rudele, descendenții celor din linia întii (ca Petre Roman, Adrian Năstase, și, vai foarte mulți alții), intangibilii, cum ar veni, care puteau fi urmăriți, supravegheați, ca nu cumva să facă vreo „prostie”, dar e greu de presupus să fi fost puși să semneze declarații la Securitate. Și cine sînt semnatarii acestor faimoase declarații? Dacă vom analiza cu atenție lista celor care au fost puși la stîlpul infamiei vom constata că, cu mici excepții, este vorba de persoane care erau în opoziție cu regimul trecut, disidenți, critici, victime, oameni neliniștiți și nemulțumiți, urmăriți, supravegheați și, în majoritatea cazurilor, șantajați de către reprezentanții acestei odioase instituții. „*Iată însă că acum devine periculos pentru cei care au fost de fapt victime ale Securității să mai trăiască în democrație — va observa mai tîrziu același Dan Pavel. A nu face distincție între cei aflați la comanda și în punctele de execuție ale mecanismului și cei asupra cărora se exercita acțiunea mecanismului echivalează cu ignorarea caracterului represiv și totalitar al comunismului (...)* Printr-o perversă inversiune de planuri logice și morale, s-au trezit însă unii care vor să-i pedepsească mai întii pe cei utilizați ca unelte, nu pe uneltitori și mînuitori”.

Filosoful german Karl Jaspers, cel care a analizat cu nemiloasă sinceritate psihologia vinovăției germane din timpul nazismului, va face niște observații cutremurător de actuale și pentru vremurile pe care le-am trăit în comunism. Iată una din ele:

„Purtarea măștii, inevitabilă pentru cel ce voia să supraviețuiască, atrage după sine culpa morală. **Declarații de loialitate mincinoase** făcute în fața unor instanțe amenințătoare, cum a fost Gestapoul, gesturi precum salutul hitlerist, **participarea la manifestări publice și multe altele** prin care se crea aparența unei adeziuni — cine nu s-a făcut vinovat de a fi recurs la aceste gesturi? Numai cel uituc se poate înșela în această privință, pentru că vrea să se înșele. Deghizarea devenise o componentă fundamentală a ființării noastre factice. Ea ne încarcă acum conștiința morală.”

Nu ne cutremurăm oare cu toții uneori cînd ne dăm seama cît sîntem de „uituci”? Că abia au trecut cîțiva anișori de la cozile de „caroserie de curcan”, de la frigul și întunericul patriotic din casele noastre pe care le omagiam cu frenezie în „Cîntarea României” de fiecare zi, de la declarațiile de „loialitate mincinoasă” pe care le săvîrșea tot muritorul așa cum se ducea zilnic la budă etc., și ne facem că plouă? Sau ne facem că plouă tocmai ca să nu ne aducem aminte de culpa morală care ne încarcă conștiința: aceea că am tolerat și suportat toate acestea?

„*Să ne amintim care era situația în 1936 sau 1937. Partidul era identic cu statul, situația aceasta părea să dureze un timp indefinit. Numai un război ar fi putut răsturna regimul. Or, toate puterile pactizau cu Hitler. Toate voiau pace. Germanul care nu voia să stea complet deoparte, să-și piardă ocupația sau să-și dăuneze afacerilor sale, trebuia să se integreze. (...) Aparența la partid sau la asociațiile profesionale numai constituia pe atunci un act politic, ci mai curînd unul de grație, prin care statul îl acredita pe individul respectiv. O 'insignă' era imperios necesară chiar și fără acord lăuntric. În vremea aceea cel ce era solicitat să adere la aceste organizații, cu greu ar fi putut să refuze. Dar pentru sensul aderării hotărîtor este faptul în ce context și din ce rațiuni a devenit cineva membru al partidului nazist.*” (Karl Jaspers, *Conștiința culpei*)

Vivat, crescat, floreat!

Cineva mă întreba cu ani în urmă de ce Liga Pro Europa nu este organizată la nivel național, mulțumindu-se cu statutul modest al unei asociații locale. Ar fi multe de spus pe această temă. În primul rînd, în anii tulburi ai regimului Iliescu, nu am riscat să fim „infiltrați”. În al doilea rînd, nu dispuneam de forța organizatorică necesară creării unei multitudini de filiale. În al treilea rînd, filosofia noastră era oarecum localistă, ne interesau marile schimbări la nivelele cele mai mici, nu ne era simpatică ideea centralismului. Teoria noastră era că europeanismul trebuie să se nască și să pulseze în micile comunități. Altfel, credeam noi, europenismul riscă să fie un curent de import, temporar victorios, dar nimic mai mult decît o zidire în deșert. Rămîne să cîntărim peste ani împreună dacă ipoteza noastră a fost corectă sau nu. Deocamdată, îmi mențin optimismul și văd tot mai multe grupulețe locale, chiar dacă nu explicit proeuropene, totuși active în reforma profundă a mențajității românești cu rezultate ce le bat adesea pe cele ale *establishment*-ului.

Îmi vin în minte aceste lucruri la aniversarea a cinci ani de existență a Filialei noastre de la Satu Mare. Sîntem împreună vreo cincizeci de sătmăreni și o „delegație” de la Tîrgu Mureș reuniți azi, 3 aprilie 1998 în cochetul și artisticul restaurant *Thalia* pentru a aniversa un eveniment fast. Se spun discursuri, se toastează, și mai ales se deapănă, ca la orice întrunire mondenă de acest fel, amintiri. Neîndoios, energia întemeietoare, gestul fondator, fantezia și perseverența i se datorează poetei și traducătoarei Anamaria Pop, al cărei entuziasm pentru euro-

penism a coagulat grupul sătmărean, prima și singura noastră filială. În toți acești ani, i-am admirat pe colegii noștri pentru multitudinea ideilor nonconformiste și lipsite de prejudecată pe care le-au integrat în proiectele lor, pentru cuvenita grijă față de cei marginalizați, pentru sprijinul discret și generos dat dezvoltării societății civile locale. La etajul XIII al Prefecturii sătmărene veghează un crîmpei de militantism european. Lumea vine prudentă și pleacă mai proeuropeană din acel spațiu transformat prin truda încăpașinată a Anamariei într-un perimetru elegant. Sînt multe nume pe care ar trebui să le amintesc azi, rememorînd cei cinci ani de istorie locală ai europenismului sătmărean. Le voi înșira pe cele pe care memoria mi le servește cele dintîi: Rudolf Fáyol, reputatul violonist care găsește timp și pentru treburile publice, copreședintele Filialei, profesoara Rodica Kovács, membră fondatoare, Rudolf Riedl, prefectul UDMR al județului, Ioan Chiș, un talentat politician liberal, Măriuca Țuțuras și soțul ei Dorin, Gloria Opriș, o remarcabilă pictoriță, șugubățul domn Victor Corcan, directorii de teatru Cristian Ioan și Parászka Miklós, Anamaria Biriș, deputată PNȚCD, și *last but not least*, Zakota Zoltán, cel care pe lîngă coordonarea de proiecte s-a înhămat și la corvoada conducerii executive a filialei. În buna tradiție „toți diferiți, toți egali”, am fost solidari în anii dificili, dar semnificativi pentru noi și această țară. Le adresăm felicitări tuturor, celor ce au rămas membri activi, dar și celor ce, cuprinși de vârtejul tranziției, poartă luminița europenismului pe alte poteci. (SE)

Filiala Satu Mare a Ligii Pro Europa a aniversat în această primăvară cinci ani de activitate, prilej de care ne-am folosit pentru a pune cîteva întrebări doamnei Anamaria Pop, președinta Filialei, și în același timp poetă și excelentă traducătoare.

D.B.: Cînd își mai găsește un scriitor, pe deasupra și traducător, timp să se implice și în sfera publică/politică?

Anamaria POP: Sînt genul de scriitor/traducător — și sper, ba mai mult, sînt convinsă că majoritatea confrăților mei gîndesc așa — care consideră că locul acestuia este și sfera publică/politică. Nu putem să stăm pe margine. Trebuie să ne implicăm, să încercăm, pe măsura posibilităților, să contribuim la normalizarea sferei publice. Cît privește timpul necesar creației/traducerii, acesta depinde de fiecare. Personal îmi pot gestiona în așa fel timpul încît să rodească în ambele sfere. Totul depinde de tine, de convingerea cu care îți îndeplinești cele impuse, la urma urmei, de tine. Nimeni nu te obligă să activezi în sfera publică, la fel cum nimeni nu te obligă să scrii, să traduci. Dacă faci ceea ce faci, faci din convingere. Cel puțin în cazul meu. Apoi, este vorba și de o anume compensație între cele două domenii. Sentimentul unei nereușite din sfera publică se poate transforma într-un sentiment de satisfacție în sfera creativă.

D.B.: Ar mai fi totuși posibilă/imaginabilă retragerea scriitorului în

turnul de fildeș, nu este ea o (auto)iluzionare?

Anamaria POP: Răspunsul la cea de-a doua întrebare continuă, de fapt, răspunsul la prima. La sfîrșit de secol XX nu se poate vorbi despre o retragere totală într-un turn de fildeș. Cei care afirmă acest lucru, se joacă de-acuvintele. Trăim într-o lume atît de trepidantă, atît de plină de evenimente, încît este imposibil sa te izolezi de ele. De fapt, literatura contemporană, literatura sfîrșitului de secol XX reflectă tocmai acest lucru, reflectă tumultul evenimentelor în mijlocul cărora trăiește scriitorul. Ultimele mele volume de poeme publicate, la fel cum și cele în manuscris încă, sînt ecouri mai mici sau mai mari, mai luminoase sau mai dure din lumea în care trăiesc, din sfera publică, din sfera politică, din sfera unei lumi în mișcare, transformare. Deci, eu nu cred în turnul de fildeș. Cred în comunicare, în prezența scriitorului în tumultul evenimentelor, cred în arderi creative la 36 de grade Celsius.

Declarație de presă

În ultimul timp, reprezentanți ai unor autorități de stat și unele publicații și posturi de radio și televiziune au desfășurat adevărate campanii împotriva organizațiilor neguvernamentale care apără drepturile omului contestând corectitudinea poziției lor.

Îngrijorate de consecințele acestor manifestări,

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România-Comitetul Helsinki (APADOR-CH)

Liga Apărării Drepturilor Omului (LADO)

Liga Pro Europa (LPE)

Societatea Independentă Română pentru Drepturile Omului (SIRDO)

declară următoarele:

1. Autoritățile statului român au datoria de a respecta Constituția și angajamentele asumate de România prin ratificarea unor documente internaționale ce devin astfel parte din dreptul intern.

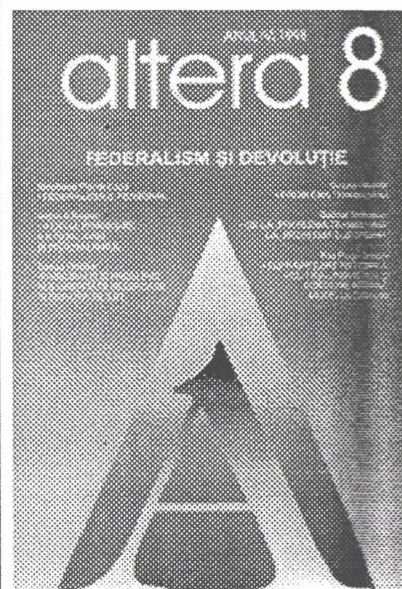
2. Autoritățile statului și unele publicații înțeleg în mod eronat rolul organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de drepturile omului. Garantarea și protejarea exercitării drepturilor omului și libertăților fundamentale constituie responsabilitatea statului român, prin autoritățile sale centrale și locale. Felul în care autoritățile se achită de aceste obligații constituie obiectul de activitate al organizațiilor neguvernamentale în România, ca și în orice altă țară din lume. În acest scop, printre altele, aceste organizații semnalează cazurile de încălcare a drepturilor și libertăților, fie că ele se datorează unor lacune ale legilor, fie că este vorba de abuzuri săvârșite de autorități. Totodată, organizațiile neguvernamentale cer organelor în drept tragerea la răspundere a vinovaților și remedierea situației.

Victimele unor astfel de încălcări pot fi individuale (persoane reținute/arestate și cercetate abuziv, persoane care au fost condamnate în urma unui proces incorect, persoane a căror viață intimă este supusă unor imixțiuni din partea autorităților, persoane aflate în detenție în condiții total inadecvate, persoane cărora li se încalcă dreptul de proprietate etc.) sau colective (campanii sau acțiuni îndreptate împotriva unor minorități naționale, religioase sau sexuale, obstrucționări ale dreptului de asociere sau de manifestare pașnică etc.).

A nega existența unor violări ale drepturilor omului sau a le minimaliza sub pretextul că ele ar fi „excepții nesemnificative” așa cum se întâmplă în prezent în România, nu poate duce decât la înmulțirea numărului unor cazuri de acest gen. Cei vinovați de încălcări ale drepturilor omului capătă astfel sentimentul imunității, ceea ce îi va încuraja și pe alții să procedeze asemănător, fără teama de a fi trași la răspundere.

3. Organizațiile semnatare sînt surprinse de reacțiile violente ale unor înalți reprezentanți ai statului și ale unor ziariști față de semnalele de alarmă trase de asociații — inclusiv internaționale — care monitorizează modul în care se respectă drepturile omului în România. Acuzațiile directe sau indirecte cu privire la „interese obscure” sau la existența unui „substrat politic” care ar sta la baza criticilor formulate de organizații neguvernamentale de drepturile omului din țară și străinătate sînt total nefondate și induc opinia publică în eroare prin discreditarea acestor asociații.

4. Actuala campanie împotriva organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de drepturile omului are loc în contextul mai larg al încercării de compromitere a ansamblului asociațiilor și fundațiilor neguvernamentale. În mass media din ultimele luni acestea au fost acuzate în mod repetat de „afaceri cu mașini, țigări, cafea și băuturi alcoolice” introduse în țară „cu scutire de taxe vamale”. APADOR-CH, LADO, Liga Pro Europa și SIRDO afirmă că, dacă unele organizații sau fundații au desfășurat activități ilegale, organele competente ale statului (Ministerul de Finanțe, Garda Financiară, Direcția Generală a Vămirilor etc.) trebuie să își facă datoria conform legilor. Culpabilizarea unui întreg sector al societății civile dăunează însuși procesului de democratizare a societății românești. Organizațiile neguvernamentale care apără drepturile omului sînt hotărâte să-și continue activitatea, semnalînd încălcările drepturilor omului și libertăților fundamentale și recurgînd la toate mijloacele legale care le stau la dispoziție.

Numărul opt al revistei *Alteră*, *Federalism și devoluție*, este o problematizare a federalismului și federațiilor din spațiul est-central european. O problematizare întrucît revista pune față în față deoptrivă reușite — studiul lui St. Pierre Caps prezintă modelul federalismului personal din arealul danubian în cadrul căruia naționalitatea a putut constitui cîndva o entitate juridică — și eșecuri ale practicii federalismului — cea de a doua prăbușire a federației iugoslave (vezi studiul lui Anton Bebler) nu este decît consecința firească a federalismului de față al statului iugoslav.

O problematizare întrucît patru articole (semnate de Gusztáv Molnár, Gabriel Andreescu, Antonela Capelle-Pogăcean, Victor Neumann) sînt focalizate asupra chestiunii transilvane: va accepta statul român să renunțe la centralismul său și să profite de pe urma Transilvaniei altfel decît pînă acum, dîndu-i libertatea de a deveni poarta integrării noastre în Europa, de care este structural mai aproape decît celelalte provincii românești? Dar oare Transilvania într-adevăr are nevoie de această libertate de decizie pentru a deveni motorul integrării europene a României? Odată ce ar dispune de această libertate de decizie ar ști să o folosească adecvat, sau ea ar declanșa conflicte? Dacă parcurgem în continuarea revistei esul lui Liviu Andreescu, *Tradiția națională*, care susține că a-i nega tradiției caracterul immanent, a o recunoaște ca și construct cultural nu înseamnă abandonarea tradiției, ci asumarea ei, am putea percepe în libertatea de a decide aspectul ei responsabilizator, și mai puțin pe cel destabilizator. În sprijinul acestei idei vine și studiul lui Pau Puig i Scotoni, care pledează pentru devoluție: aceasta oferă unei regiuni puterea și libertatea de acțiune de care ea are nevoie pentru a contribui eficient și loial la progresul statului a cărui parte este.

Complementaritatea dintre libertate și responsabilitate este așadar perspectiva propusă de acest număr al *Alterei*.

(D. B.)

9 MAI • ZIUA EUROPEI

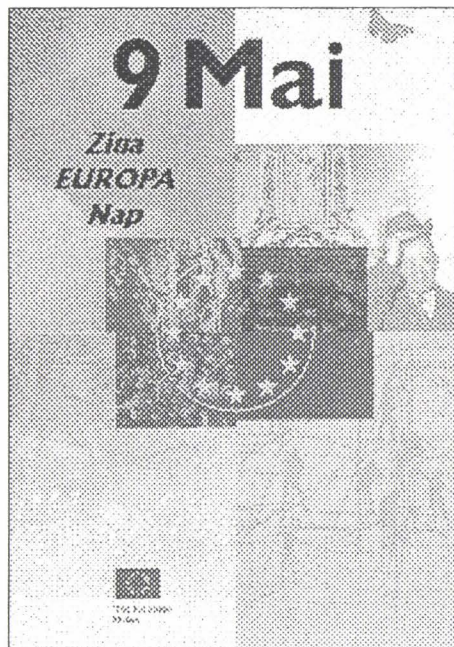
„Ziua Schuman este poate una dintre puținele aniversări care nu exprimă o victorie a unuia prin înfrângerea celuilalt, o bucurie a unuia prin inevitabila tristețe a celuilalt, ci o izbândă comună care are câștigători fără a avea perdanți.”

Szokoly Elek

Europa, „bătrînul continent” cum i se mai spune, are și ea o zi de naștere, sau mai bine zis de renaștere. Ziua în care, devastată de două războaie mondiale și înfricoșată de spectrul unui al treilea, Europa își mobiliza energiile pentru „Planul Schuman”. Planul omului de stat francez propunea celor doi inamici tradiționali, Germania și Franța, un exercițiu de încredere reciprocă absolută: punerea sub control internațional a industriilor lor de armament.

Lansat public la 9 mai 1950, planul Schuman a avut efecte mult mai spectaculoase decât ar fi crezut-o mulți. Nu numai Franța și Germania, ci și țările Beneluxului și Italia l-au adoptat, punînd astfel bazele unei Comunități Europene ce avea să însemne în numai câteva decenii o cooperare economică ce avea să ducă la desființarea granițelor dintre țările membre. Comunitatea a primit noi și noi membri, atrași de pacea și prosperitatea pe care aceasta le oferea cetățenilor săi, și s-a extins asupra unor noi domenii, incluzînd politica externă și de securitate, combaterea crimei organizate, etc.

Astăzi Comunitatea, care a devenit prin intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht Uniunea Europeană, este pusă în fața unei noi încercări istorice. Numărînd deja 15 state membre, se pregătește să ofere un răspuns celor 10 (sau mai multe — numărul lor este în creștere) state din Est care aspiră la statutul de membru UE. Pentru a face asta, este necesară o reformă substanțială a propriilor structuri. Conferința interguvernamentală ce a început anul acesta la

Torino, și-a propus să ofere un răspuns acestor probleme. O încercare istorică o reprezintă integrarea și pentru țările candidate, printre care se numără și România. „Înarmată” cu un Acord de asociere care prevede posibilitatea aderării, precum și o strategie de preaderare elaborată de Comisia Europeană, România își asumă obligațiile de candidat la Uniunea Europeană, susținută de un puternic curent de opinie pro-european (97% din români ar vota pentru aderare în cazul unui referendum, potrivit ultimului eurobarometru pentru Europa Centrală și de Est).

Ziua Porților Deschise la Liga PRO EUROPA

Pentru a celebra Ziua Schuman, Liga PRO EUROPA și-a deschis porțile doritorilor de date despre Uniunea Europeană, celor pasionați de Internet și celor interesați de activitatea primei organizații pro-europene din România.

Ziua Porților Deschise a debutat cu o conferință de presă. Prezența redusă a reprezentanților presei țirgumureșene ne face să credem că, dacă a fost nevoie de două războaie mondiale pentru ca europenii să se gîndească la realizarea pe cale pașnică a unității lor, probabil că și presei țirgumureșe îi mai trebuie timp pentru a înțelege însemnătatea acestui proces, a cărui spectaculozitate ține de timpul mai amplu, istoric, nu de cel cotidian.

Venită în număr mare la sediul Ligii PRO EUROPA, tînăra generație s-a arătat cea mai interesată de programele Ligii PRO EUROPA, de informații despre Uniunea Europeană, despre relațiile României cu Uniunea Europeană, informații puse la dispoziția tuturor cu sprijinul Delegației Uniunii Europene și distribuite de inimoșii cursanți ai Colegiului Democrației la standul amenajat în centrul orașului.

ZIUA SCHUMAN • 9 MAI

Printre cei pe care i-am avut oaspeți s-a numărat și un grup de elevi clujeni, însoțiți de prietenii lor din Tîrgu-Mureș, elevi care au înțeles poate mai repede că drumul spre Europa trece prin schimbarea mentalităților noastre, unde ajutorul nu poate veni din Vest.

Deși Liga a oferit vizitatorilor săi posibilitatea de a adresa mesaje și întrebări Parlamentului European sau Consiliului Europei, numărul „curajoșilor“ a fost mic. Întrebarea care îi preocupă în mod special pe tîrgumureșeni are ca obiect șansele României de a deveni membră UE. Cum pot fi mărite aceste șanse, faptul că ele depind în cele din urmă de fiecare dintre noi, nu sînt lucruri care să dea neliști prea multora.

Celebrarea acestei zile a păstrat totuși modelul pe care inițiatorul ei i l-a imprimat în urmă cu aproape cincizeci de ani: o zi în care ne putem imagina învingători în absența oricăror învinși.

Duminică 10 mai 1998, Centrul Intercultural al Ligii PRO EUROPA a dat startul cursei de șase kilometri la care se aliniază an de an tîrgumureșeni și oaspeți din țară, „cetățeni de rînd” și demnitari, sportivi și amatori, uniți de aceeași pasiune pentru sport și pentru Europa.

Deși în acest an, la recomandarea Delegației Uniunii Europene, crosuri asemănătoare au avut loc în mai multe orașe din țară, ediția a V-a a Crosului PRO EUROPA a avut peste 350 de participanți, mulți dintre ei veniți din București, Iași, Alba-Iulia, Sfîntu-Gheorghe, Oradea, Filipeștii de Pădure, Piatra Neamț, Mediaș, Constanța. Oaspeții care an de an au onorat cu prezența lor acest concurs devenit tradițional — veterani renumiți, foști campioni naționali și balcanici — au rămas fideli acestui eveniment.

În acest an, Crosul PRO EUROPA a primit pentru a doua oară diploma de onoare a Federației Române de Atletism, diplomă înmînată de domnul Firea, președintele Comitetului Atleților Veterani din România.

Crosul PRO EUROPA la a V-a ediție

Primul care a trecut linia de sosire, cîștigător al premiului OPEN la băieți a fost Fekete Csaba din Sfîntu Gheorghe, iar cîștigătoarea OPEN la femei a fost Buhăianu Elena din Brașov. Cel mai tînăr participant a fost ANDRÁSI István din Tîrgu-Mureș (5 ani), iar veteranul competiției TĂLMACIU Dumitru din București (77 ani).

Crosul PROEUROPA a demonstrat că bucuria competiției sportive și aspirația la europenitate pot să învingă orice stereotip.

Laura Ardelean

FORUM ONG

La inițiativa Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile în acest an s-au organizat pentru prima dată forumuri județene dând ocazia organizațiilor neguvernamentale de a-și analiza împreună problemele cu care se confruntă. Printre proiectele aprobate de FDSC s-a numărat și cel al județului Mureș, proiect realizat de Rhododendron în colaborare cu Outward Bound România, Inițiativa Culturală Studențească - ICS - Group România, LIEN și Liga PRO EUROPA.

Obiectivele importante manifestării au fost: analiza sectorului neguvernamental mureșean, realizarea unui parteneriat între organizațiile neguvernamentale și administrația publică locală, instituțiile mureșene și comunitatea oamenilor de afaceri, precum și îmbunătățirea relației cu mass-media. În urma acestui forum, organizatorii și-au propus să editeze un catalog al organizațiilor neguvernamentale din județul Mureș.

Dat fiind numărul mare de ONG-uri înregistrate în județul Mureș, s-a operat o selecție (pe baza chestionarelor expediate de organizatori), din cele 390 de ONG-uri mureșene fiind invitate să participe la lucrările forumului 100 de ONG-uri. Dintre acestea

89 au răspuns invitației fiind prezente la FOR '98 Mureș.

Printre invitați s-au numărat și domnul consilier prezidențial pe probleme de politici sociale și sănătate: Valerian Țibu, Amelia Leș și Ágnes Fülöp reprezentând Fundația pentru o Societate Deschisă, Dan Manoleli președintele

Dezvoltare economică și asociații patronale și profesionale, Artă-cultură, Tineret și organizații studențești, Social-umane.

Printre problemele dezbătute de participanții la lucrările forumului s-au numărat: relația societate civilă/administrație publică, relația ONG-urilor cu mass-

FDSC, Laurențiu Vasilescu, coordonator de programe — CENTRAS.

Cele două zile ale forumului au inclus lucrări în plen cât și lucrări pe ateliere: *Civic și de promovarea intereselor cetățenilor, Gender, Mediu, Sport-recreere,*

media precum și parteneriatul între organizațiile neguvernamentale. Un moment deosebit a fost întâlnirea cu finanțatorii care au oferit detalii despre modalitățile de obținere a unei finanțări, despre concursurile de proiecte viitoare.

Un loc aparte la lucrările FOR Mureș l-a avut expoziția cu realizările ONG-urilor, expoziție găzduită de holul Primăriei și unde fiecare organizație neguvernamentală și-a prezentat materialele publicitare.

La sfârșitul celor două zile de discuții Forumul organizațiilor neguvernamentale s-au adoptat mai multe rezoluții generale și două rezoluții sectoriale. Rezoluțiile au vizat: accesul la informație, accesul la canalele mass-media, instituționalizarea Forumului și crearea unui centru de resurse, dezvoltarea de parteneriate cu administrația publică locală, accesul la resurse financiare și umane. Printre rezoluțiile sectoriale s-au numărat: crearea unui fond local cultural și sprijinirea comunităților de romi.

(L.A.)

FORUM ONG

Atelierul civic și de promovare a drepturilor omului

Participanți:

- organizații neguvernamentale (Alianța pentru Unitatea Romilor, Ambasadorii Fair-Play, APADO, Fundația Sprijin Umanitar, LADO, Liga Pro Europa, Outward Bound, Project on Ethnic Relations)
- autorități (Consiliul Județean, Primăria)
- presa (24 ore mureșene)

În cadrul atelierului civic, discuțiile au început cu teme generale, de la definirea conceptului de drepturile omului pînă la cele referitoare la respectarea drepturilor omului în România și în special în județul Mureș, după care s-a trecut la prezentarea activităților organizațiilor participante. S-a accentuat faptul că diferitele categorii de organizații (cele care trăiesc în mijlocul unor categorii defavorizate, de ex. organizații de romi; cele care primesc plîngerii personale; care elaborează diferite studii în domenii specifice; organizațiile profesionale de avocați) au priorități diferite, rezultînd astfel o multitudine de viziuni complementare, care în totalitatea lor dau integritatea și complexitatea situației. Aceste organizații nu pot acționa una fără cealaltă: prima categorie strînge informații, care sînt sistematizate și promovate de alte organizații, iar situația în care cazurile ajung în fața instanței de judecată, ele sînt susținute de către avocați.

În privința relațiilor dintre organizațiile neguvernamentale și autoritățile publice locale, participanții la atelier, în mod univoc, au susținut necesitatea ca Legea bugetelor locale să permită competiția ONG-urilor cu alte instituții în obținerea finanțării proiectelor lor.

Cu ocazia discuțiilor s-a menționat de repetate ori că domeniul drepturilor omului nu se poate delimita de altele (de ex. de domeniul social), astfel pentru a corela acțiunile, pentru a cunoaște domeniile altora, pentru a dezvolta o complementaritate, este nevoie de întîlniri informale, propunîndu-se de aceea instituționalizarea Forumului.

(H. I.)

Rezoluțiile atelierului civic și de promovare a drepturilor omului

1. Accesul la informații publice este un drept elementar, garantarea lui fiind absolut necesară într-o societate democratică. Prin urmare, propunem adoptarea cît mai urgentă a unei Legi a informației publice.

2. Propunem televiziunii naționale să prezinte în mod regulat aportul sectorului neguvernamental la reforma societății românești, în mod echitabil, din toate regiunile țării.

3. Pentru a promova ideea de transparență, dar totodată și pentru a se delimita de acele organizații care acționează în scopuri proprii și nu în interesul întregii societăți, propunem ca viitoarele forumuri să întrunească acele organizații care dau dovadă de transparență, corectitudine în managementul general și financiar.

4. Comunitățile de romi, datorită marginalizării lor multisekulare, reprezintă categoria cea mai expusă violărilor drepturilor omului. Propunem ca afît organizațiile neguvernamentale cît și autoritățile să se implice activ în educația civică în rîndul romilor și pentru romi. Cerem Primăriei Tirgu-Mureș acordarea cît mai urgent posibil a unui spațiu pentru organizațiile romilor care pot aduce ele însele o contribuție importantă la soluționarea problemelor acestei comunități.

PREMII ACORDATE DE STATELE UNITE ALE AMERICII ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ PENTRU DEMOCRAȚIE ȘI SOCIETATEA CIVILĂ

În cadrul Reuniunii de la Haga din mai 1997, Statele Unite ale Americii și Uniunea Europeană anunțau crearea unui fond SUA-UE de premii pentru societatea civilă și democrație.

Premiile sînt acordate persoanelor fizice, comunităților și organizațiilor neguvernamentale locale a căror activitate a promovat buna guvernare și statul de drept, a contribuit la consolidarea societății civile, a sporit participarea politică a femeii, sau a susținut forța de muncă și a încurajat sprijinirea democrației de către companiile private.

Au fost nominalizați candidați din 28 de țări.

În România, Comisia Uniunii Europene, Președinția Uniunii Europene și Ambasada Statelor Unite ale Americii au propus împreună patru nominalizări spre a fi evaluate de un juriu care a selectat în final doi candidați. Printre cei patru nominalizați s-a numărat și doamna Smaranda Enache, copreședintă a Ligii Pro Europa.

ENACHE, SMARANDA

D-na Enache a demonstrat o angajare neîntreruptă pe linia principiilor educației civice și a promovat participarea politică largă prin activitatea sa atît în România cît și peste hotare. Eforturile de promovare a reconcilierii etnice în Transilvania au dovedit mult curaj și hotărîre.

În calitate de co-președinte al Ligii Pro Europa, d-na Enache a organizat conferințe, seminarii și alte activități care au promovat multiculturalitatea în Transilvania și protecția drepturilor minorităților și femeilor în România. În anul 1996, D-na Enache a devenit vicepreședinte al Centrului Român pentru Drepturile Omului — Comitetul Helsinki. Sub conducerea sa, Liga Pro Europa și Comitetul Helsinki au colaborat la promovarea legislației care extinde accesul public la informație și au redactat Cartea albă a minorităților din România aflată sub tipar.

După 1991, D-na Enache a activat ca Președinte al Consiliului Directorilor Grupului pentru Dialog Social, forul educației civice și interculturalității. D-na Enache este membră a Consiliului Civitas Internațional, confederația coordonatorilor rețelei naționale a societății civile, activă îndeosebi pe linia dezvoltării educației civice în țările în curs de democratizare. Ca membru-fondator al Partidului Alianța Civică, d-na Enache a avut o influență pozitivă în politica românească din ultimii opt ani.

Germanii din România

EVOLUȚIE DEMOGRAFICĂ:

1910:	800.000
1930:	633.488 (4,44%)
1956:	384.708 (2,20%)
1966:	382.595 (2,00%)
1977:	359.109 (1,67%)
1992:	119.462 (0,52%)

• 111.301 de germani, 1843 de sași și 6292 de șvabi (0,52% din populația României);

• 26.722 în județul Timiș, 17.122 în Sibiu, 14.351 în Satu Mare, 11.936 în Caraș-Severin, 10.059 în Brașov, 9392 în Arad, 4588 în Mureș, 4391 în București, 3634 în Hunedoara, 3416 în Maramureș, 3243 în Alba, 2376 în Suceava, 1593 în Bihor, 1407 în Cluj, 542 în Constanța, 472 în Olt, 391 în Mehedinți, 300 în Dolj, 252 în Covasna, 234 în Iași, 218 în Galați, 218 în Vâlcea, 204 în Bacău, 199 în Harghita, 184 în Argeș, 146 în Sălaj, 136 în Neamț, 135 în Tulcea.

APARTENENȚĂ RELIGIOASĂ:

70.983	romano-catolici
27.313	evanghelici de confesiune augustană
8.126	ortodocși
2.858	evanghelici sinodo-presbiterieni
2.792	reformați
2.223	creștini după Evanghelie
1.900	greco-catolici
500	pentecostali
438	bapțiști
351	advențiști
170	unitarieni
1.334	alte
198	fără religie

ISTORIC:

Deja din perioada cuceririi, în mai multe etape, a Transilvaniei de către maghiari (sec X-XII), regii Ungariei au chemat coloniști germani în țară.

Cu începere din sec. XIV, autonomia regiunilor săsești autoadministrate s-a lărgit continuu, pînă ce în anul 1486 Regele Matei Corvin a dispus unificarea tuturor sașilor, care locuiau pe „pământurile regale”, într-o „Universitate Națională” (*Universitas Saxonum*) conform jurisdicției Sibiene. Astfel, ei formau una din cele trei categorii statale — alături de nobilimea maghiară și de pătură superioară secuiească.

În prima jumătate a sec. al XVI-lea Regatul Maghiar s-a destrămat ca urmare a pierderii bătăliei cu turcii de la Mohács, iar Transilvania a devenit principat independent în 1542, sub suveranitatea laxă a Porții Otomane, iar rolul Adunării stărilor politice ale Transilvaniei, în care sașii, ca națiune-parte a statului, purtau partea lor de răspundere pentru afacerile statului, a crescut.

Al doilea eveniment crucial al sec. al XVI-lea a fost Reforma Bisericii. Prin separarea de Biserica Catolică, sașii transilvăneni au obținut în plus, față de cele politice, și libertăți bisericești mai mari. Reforma, umanismul, precum și ascensiunea orașelor săsești, care au ajuns adevărate centre comerciale și meșteșugărești, constituie caracteristicile esențiale ale istoriei sașilor transilvăneni din sec. XVI-XVII.

Acordul dintre Austria și Ungaria din anul 1867 a avut un efect catastrofal asupra sașilor transilvăneni. Subordnarea exclusivă față de Ungaria i-a împins pe sași într-o situație de defensivă politică aproape fără ieșire. Multe legi promulgate în partea de est a monarhiei cezarocrăiești erau îndreptate global contra nemaghiarilor. Cu toate că, din punct de vedere economic, sașii au realizat din nou o ascensiune, ei au fost nevoiți să consume multă energie pentru a combate tendințele de maghiarizare — luptă din care, după estimările ulterioare, au ieșit în general învingători.

După unificarea Transilvaniei cu România la 1 decembrie 1918, sașii — pe

baza unei hotărâri a majorității reprezentanților lor — și-au exprimat destul de repede (la 8 ianuarie 1919) loialitatea față de noul stat român. Încrederea lor în hotărârile Adunării Naționale de la Alba Iulia (Proclamația de la Alba Iulia) s-a dovedit însă tot atât de repede a fi o iluzie politică. Partidele politice și personalitățile conducătoare românești au ignorat rînd pe rînd drepturile colective ale sașilor și secuilor, acceptate de România prin semnarea Tratatului de pace de la Versailles. Cu toate acestea, sașii transilvăneni au reușit să-și păstreze o independență relativă în domeniile economiei, învățămîntului, culturii și de asociere.

Șvabii din Banat au sosit mult mai tîrziu pe meleagurile vestice ale României de azi. Stabilirea șvabilor nu a fost rezultatul unei migrații spontane, ci al unei măsuri a statului austriac, dar cu toate deficiențele și tensiunile sociale, colonizarea Banatului, precum și a regiunilor la nord de rîul Mureș pînă la Satu Mare s-a încheiat cu succes. În răstimpul unui secol, regiunile vestice ale României de azi nu numai că au recuperat avansul pe care-l avea Transilvania față de ele, ci în unele domenii — cum erau minierul, transporturile și industria — ajunseseră chiar să o depășească deja la începutul sec. al XIX-lea.

Șvabii, după 1918, și-au declarat loialitatea față de noul stat român cu ezitări. Ei ar fi dorit să rămîină în același stat cu șvabii de pe Dunăre, dar acest lucru nu mai era posibil: noile granițe stabilite după cel de-al doilea război mondial țineau seamă de populațiile majoritare în aceste regiuni — românii, maghiarii sau sîrbii.

După unul din multele războaie austro-turce din sec. al XVIII-lea, Imperiul Otoman a fost nevoit să cedeze Bucovina Austriei (1775). În Bucovina locuiau în special români, dar și ucraineni, evrei și alții. Austria a procedat la „popularea” regiunii la fel ca în Banat. În cursul sec. al XIX-lea Bucovina a devenit un fel de Elveție est-europeană: multilingvismul era mai larg răspîndit ca altundeva, dar toți membrii păturii superioare a societății stăpîneau limba oficială, cea germană. Lovitura decisivă pentru germanii de acolo l-a constituit cedarea

Minoritățile în relații transfrontaliere

Între 30 aprilie - 3 mai, Minority Rights Group și Helsinki Foundation for Human Rights au organizat la Varșovia atelierul Relații internaționale și transfrontaliere: rolul minorităților în Europa Centrală și de Est, cu participanți din Bulgaria, Polonia, România, Slovacia și Ungaria.

Din partea LPE a participat HALLER István

ultimativă a Bucovinei către Uniunea Sovietică în 1940: evacuările dinaintea acestei date, și persecuțiile de după ea din Bucovina de Nord și cea de Sud (aparținând în continuare României) le-au răpit aproape complet germanilor rămași aici, bazele păstrării identității lor etnice.

În multe zone și-au păstrat religia catolică, dar nu mai vorbesc limba germană.

După unirea Transilvaniei, Banatului și a altor provincii istorice cu România, diferitele grupuri de coloniști germani din țară s-au unificat și ele. În anul 1923, deputații germani din Parlamentul român au votat împotriva noii Constituții, deoarece în aceasta nu erau cuprinse drepturi pentru minorități. Odată cu relansarea economică de după 1923, în general, relația minorității germane cu statul român s-a ameliorat.

După ce România, ca urmare a Dictatului de la Viena și a ultimatumului Uniunii Sovietice (1940), a pierdut Transilvania de Nord, Bucovina de Nord și Basarabia, s-a trecut la strămutarea germanilor din regiunile care au revenit Uniunii Sovietice. În 1940, minoritatea germană a obținut o Lege a grupurilor etnice. În general, aceasta conținea drepturile colective pe care aceasta le ceruse deja din 1918.

La sfârșitul războiului, în 1945, după ce mulți germani din România au pierit în război și în deportare, au început și exproprierea economică ale minorității germane. Minoritatea germană și-a pierdut în România toate drepturile. În 1950 germanii din România au reprimut dreptul de vot, dar numai în 1956 și-au redobândit casele și gospodăriile de la sate. În urma unei înțelegeri dintre România și Germania, în anii '70 a început „exportul” masiv al etnicilor germani din România. În pofida unor realizări sociale și în special culturale, pînă în 1989, populația germană din România a scăzut la aprox. 230.000 și s-a răspândit în rîndurile ei o dispoziție defetistă. Aproximativ trei sferturi din fosta minoritate germană din România trăiește în prezent (1995) în Republica Federală Germană și în alte țări occidentale.

Surse: Comisia Națională pentru Statistică, Consiliul pentru Minoritățile Naționale, Forumul Democrat al Germanilor din România

MINORITATES
UNDI

Referitor la rolul minorităților în relațiile interstatale există două teorii. Conform primei, minoritățile sînt o piedică, creează conflicte, și, ca atare, strică relațiile de vecinătate, generînd teama unei posibile revizuirii a granițelor. Ce fructuoase ar putea fi relațiile dintre România și Ungaria, dacă pe teritoriile lor nu ar trăi maghiari, respectiv români! — susțin adepții acestei teorii. Și se comportă ca atare: încearcă să creeze disconfort în rîndul minorităților, promovează o unitate națională monolită și omogenizarea populației.

România a trăit deja un experiență care ar trebui să fie un semnal de alarmă pentru adepții acestei teorii: începînd cu anii '70, germanii și evrei au fost vînduți Germaniei, respectiv Israelului. Întrucît acești cetățeni fuseseră lăsați să plece dintr-o țară aflată sub dictatură, la vremea respectivă această politică a fost lăudată de țările democratice. Acum însă, se observă toate efectele negative. Și să nu ne referim la pierderea a două culturi multisekulare, puternic dezvoltate în România, ci doar la dezvoltarea relațiilor româno-germane de după 1990. Pentru că Germania oferă o protecție cetățenilor altor țări, de origine germană, inclusiv prin participarea la dezvoltarea economiei țării respective, de pe urma căreia beneficiază atît majoritarii, cît și minoritarii. Chiar și cu doar 100.000 de germani rămași, guvernul german manifestă interes față de România, participă prin investiții și firme româno-germane la viața economică a țării. Dar este mai rezervat cînd se discută integrarea euro-atlantică a României (și, după cum se observă, prietenia franceză bazată pe francofonia României nu ajunge în această privință). Ce s-ar fi întîmplat

dacă ar fi rămas 400.000 de germani? Cu siguranță, România ar fi avut o altă pondere în politica externă a Germaniei, și automat în politica Uniunii Europene.

Ajunge să aruncăm o privire asupra listei de tratate bilaterale semnate de România pentru a ne convinge că în dezvoltarea relațiilor internaționale existența minorităților naționale este un factor pozitiv. Există astfel de tratate cu Germania (1992), Slovacia (1995), Ungaria (1996), Ucraina (1997).*

Tratatul bilateral semnat cu Slovacia, la prima vedere, iese din clișee: în acel moment, avea un singur scop, și anume coalizarea a două țări cu o politică similară (conduse de național-comuniști). Dar în momentul de față, acest tratat funcționează într-o singură direcție: în beneficiul slovacilor din România (prin schimburi de cadre didactice).

Se ridică întrebarea, ar avea interes Ungaria să promoveze relații bilaterale cu România, să susțină integrarea României în structurile europene, dacă nu ar exista maghiari în România? Se poate afirma cu certitudine că politica externă a Ungariei ar avea alte priorități.

Nu se poate nega că existența minorităților este benefică pentru dezvoltarea relațiilor bilaterale, pentru că reprezintă un motiv important pentru care se caută dezvoltarea acestor relații. Dar tot așa nu se poate nega că minoritățile pot avea un rol și în înrăutățirea relațiilor. Dar nu prin existența lor, ci prin negarea ei, a rolului și valorii lor. Astfel statele din Europa Centrală și de Est au de ales între două variante: ori neagă și refuză drepturile solicitate de minorități și se închid în sine, ori acceptă minoritățile cu istoric și perspectivele lor, realizînd astfel legături multiple cu statele din jur.

De înțelegerea efectului pe care îl au minoritățile în această zonă a Europei depinde în mare măsură viitorul regiunii.

Haller István

* Nu doar exemplul României dovedește acest lucru. Polonia a semnat tratate bilaterale cu Belarus, Cehoslovacia, Lituania, Germania, Rusia, Ucraina, deci toate țările mamă ale minorităților importante care trăiesc în Polonia și țările în care trăiesc polonezi în număr însemnat.

Irgendwie fast in Europa und doch mitten in der dritten Welt

Polizeibericht: Entführung und Befreiung eines „Klau Kindes“ aus Rumänien

Polizei beendet Entführung eines elfjährigen Rumänen in Berlin „Klau-Kind“ von Landsleuten verschleppt — Drei Verdächtige festgenommen Berlin (AP) Einen Tag nach seiner Entführung ist ein elfjähriger Junge aus Rumänien von der Polizei in Berlin unverletzt befreit worden. Die drei mutmaßlichen Entführer, ebenfalls Rumänen im Alter von 14, 26 und 27 Jahren, wurden verhaftet, wie die Polizei am Sonntag erklärte. Das am Donnerstag entführte Opfer gehörte den Angaben zufolge zu den sogenannten „Klau-Kindern“ aus Rumänien, die im Auftrag organisierter Verbrecherbanden unter Androhung von massiver Gewalt zum Stehlen in Deutschland gezwungen werden. Wenn sie am Tag nicht täglich eine bestimmte Beute ergaunern, in der Regel um 2.000 Mark, werden sie mißhandelt.

Der Elfjährige war nach Erkenntnissen der Polizei mit drei weiteren Leidensgenossen aus der Gewalt seiner Peiniger geflohen. Er sei daraufhin am Donnerstag abend von den drei Verdächtigen, gegen die bereits Haftbefehl erlassen wurde, zufällig in Hamburg entdeckt, gefangen und nach Berlin verschleppt worden. Am Freitag sei der Junge in einer Wohnung im Ostberliner Bezirk Friedrichshain befreit worden. Die anderen drei Kinder in Hamburg hätten rechtzeitig fliehen können und seien später von der Polizei aufgegriffen worden.

Die sogenannten „Klau-Kinder“ aus sehr ärmlichen Verhältnissen werden meist in Rumänien ihren Eltern abgekauft und in regelrechten Trainingslagern auf ihren Einsatz im Ausland vorbereitet. Die Banden, die hinter dem Menschenhandel stecken, gelten als gefährlich und brutal.

Die Hilfe für Rumänien darf nicht in Vergessenheit geraten Menschen leben in Schweineställen

Ein Land „irgendwie fast in Europa und doch mitten in der dritten Welt, denn das eigentlich reiche Rumänien (guter Ackerboden) hat sich in den Jahren nach dem Zusammenbruch des Ceauşescu-Regimes nicht wirtschaftlich erholt, sondern ist in die totale Armut abgerutscht.

Armut, zumindest für einen Großteil der Menschen.

Die bittere Not, läßt auch die Menschen, die Hilfsorganisationen in der Region nicht kalt. Immer wieder werden Hilfstransporte auf die Beine gestellt, die wenigstens die Grundversorgung an Medizin und Nahrungsmitteln sichern sollen. Der Hilfe für eine besonders arme Region hat sich die Kolpingfamilie Stadtlauringen verschrieben.

Die Stadt Deva, rund 80 000 Menschen zählend und rund 100 Kilometer von Siebenbürgen entfernt ist so ein Stadt, in der das Elend reiche Ernte hält. Albin Hußlein und Bernhard Negerer fahren seit Jahren dorthin, um zu helfen. Gezielt

unterstützen sie ein Franziskanerkloster, das sich dort auch in den Jahren der Diktatur gehalten hat. Ein Kloster, das sich den immer zahlreicher werdenden rumänischen Straßenkindern angenommen hat.

Der Teufelskreis „keine Arbeit, keine Wohnung, keine Hoffnung“, hat gut 200 Menschen, die bislang noch in staatlichen Wohnungen lebten, jetzt ins totale Aus befördert. Da sie die Mieten für die Wohnungen nicht mehr bezahlen konnten, wurden die rund 30 Familien kurzerhand von der Stadt in einen ehemaligen Schweinestall verfrachtet. In den Schweinebuchten der einstigen Kolchose „leben“ die Menschen, eingepfercht auf engstem Raum, teilen sich das Lager mit allerlei Ungeziefer und mit den Ratten, die des Nachts aus den Jaucheabflüssen kommen. Bernhard Negerer, der schon 40 mal in Rumänien war ist schockiert. Er hat schon viel Not in diesem Land gesehen, doch das ist buchstäblich der Gipfel.

Die Hoffnung, darauf, daß es besser wird, haben die Rumänen längst aufgegeben. „Die Regierung vertröstet uns von Jahr zu Jahr, sagt, daß alles besser wird, doch es wird alles schlechter“.

So sitzen sie in ihren Buchten, arm und ohne Hoffnung. Die einzigen, die das Licht der Hoffnung noch ein wenig aufrecht halten können, sind die Kirchen, sprich das Franziskanerkloster. Doch der Abt kann auch nur verteilen, was er bekommen hat und es fehlt an so ziemlich allem.

Der Arbeitskreis Rumänienhilfe der Kolpingfamilie will im Oktober wieder nach Deva fahren. Wer was Spenden will, wer Haushaltsartikel etc. übrig hat, der wende sich an Albin Hußlein, Am Schwedenkreuz 5 in 97488 Stadtlauringen, Tel. 09724/340.

Ein Spendenkonto „Rumänienhilfe“ ist bei der Kreissparkasse Schweinfurt eingerichtet (Bankleitzahl 793 501 01). Die Kontonummer lautet 350 462.

Massenhafte Auswanderung von Rumäniendeutschen beendet

Frankfurt/Main (AP) - Die massenhafte Auswanderung der deutschstämmigen Minderheit aus Rumänien in die Bundesrepublik ist nach Darstellung des Demokratischen Forums der Deutschen in Rumänien beendet.

„Wer noch hier ist, wird auch bleiben“, sagte der Vorsitzende der Organisation, Paul Philippi, der „Frankfurter Allgemeinen Sonntagszeitung“. Die deutsche Minderheit in Rumänien zähle noch etwa 100.000 Köpfe. 1989 hätten noch 240.000 Deutsche in Siebenbürgen, dem Banat und anderen rumänischen Gebieten gelebt.

Philippi sagte, es seien bisher aber auch nur wenige Rumäniendeutsche der Einladung der rumänischen Regierung zur Rückkehr gefolgt. Von einer Rückkehrwelle sei man weit entfernt. Er forderte die Bundesregierung auf, bei Rückkehrern eine doppelte Staatsbürgerschaft zu tolerieren. „Einen Absprung ins Leere macht niemand“, sagte Philippi.

William Totok

O punte multiculturală între centrul și sud-estul Europei

„Noi, germanii, n-am dori ca acest aspect aparținând culturii și istoriei noastre să cadă pradă uitării; fără această zestre, nu numai noi germanii dar și întreaga Europă putând fi mai săracă. Europa trăiește din acest patrimoniu de cultură și simțire oferit de tradițiile istorice și particularitățile locale ale tuturor țărilor și regiunilor sale”, a declarat ministrul federal de interne Manfred Kanther cu ocazia inaugurării la Ulm, în Germania, a „Zilei patriei”.

Prăznuirea sărbătorilor de Rusalii constituie în Germania și prilejul întâlnirii anuale a șvabilor bănățeni rezidenți în această țară. Reuniunea ce are loc în fiecare an la această dată, invariabil în același loc, s-a desfășurat sub îndemnul: „Cu gândul la obârșie, cu fapte spre viitoarea propășire”. Acest motto reflectă dorința șvabilor de a nu-și uita trecutul, identificându-se cu actuala lor patrie și asumându-și de asemenea responsabilități în legătură cu transformările ce au actualmente loc în mod pașnic în Europa,

transformări menite să instituie o nouă „ordine europeană”, în care identitatea etnică, lingvistică și culturală a oricărei grupe de populație să fie garantate. Înaltul oaspete stipula în continuare, că de aceleași drepturi trebuie să se bucure și șvabii bănățeni rămași acasă, în România. În această direcție, Bonn-ul se situează într-un permanent dialog cu guvernul român, pentru a traduce în viață și acele prevederi din Tratat între Republica Federală Germania și România ce se referă la acest aspect. De altfel, unul din principiile de bază ale tratatului este acela al propășirii minorității germane, aflată încă în România. În această direcție, guvernul federal a alocat din 1990 mai mult de 160 de milioane mărci germane. A fost astfel cu puțință, crearea unor centre sociale, cămine de bătrâni și așezăminte de recreere, sprijinirea dezvoltării atelierelor și a micii inițiative private, trimiterea de cadre didactice pentru menținerea în continuare a instrucției în limba maternă pentru populația de naționalitate germană.

Pe de altă parte, ministrul Kanther a considerat drept pozitivă și inițiativa de a se deschide, pe parcursul anului viitor, la Ulm, a unui muzeu central, care să tezaurizeze o amplă colecție de mărturii privind istoria, cultura și locul ocupat de șvabii bănățeni în spațiul european în care au trăit, prezervându-se astfel pentru prosperitate, moștenirea lor culturală. Cu această ocazie, a fost amintit și Convenția cadru a Consiliului Europei pentru protecția minorităților, menționându-l ca prima măsură capabilă să rezolve problemele în cauză.

Nu întâmplător, celebrarea de către șvabii bănățeni a „Zilei patriei” are loc la Ulm. Acest oraș nu este doar locul de unde Dunărea devine navigabilă: de aici au pornit, la începutul secolului al XVIII-lea, șlepurile cu emigranți, care, departe de Suabia de obârșie, și-au durat în zonele pustii ale Banatului o nouă patrie, patrie pe care urmașii acestora, reînțorși în Germania, o omagiază nostalgic an de an.

Text tradus și adaptat de Mircea Suhăreanu

O nouă formă de parteneriat germano-română inițiată de Jürgen Haschke, șeful Oficiului federal pentru administrarea arhivelor STASI din Turingia

Directorii Oficiilor federale pentru administrarea arhivelor fostei securități est-germane, STASI, au organizat recent la Berlin o conferință internațională, intitulată: „Reconsiderarea critică a trecutului comunist din Europa”. La această conferință, ce a urmat congresului „Asociației Internaționale a foștilor deținuți politici și victimelor comunismului”, a participat și Gabriel Andreescu. La invitația directorului oficiului Gauck, din landul federal răsăritean Turingia, Jürgen Haschke, Andreescu a ținut mai multe conferințe în orașele Jena, Erfurt, Suhl și Gera. În cadrul acestor conferințe au fost abordate câteva probleme legate de deconspirarea securității române.

Copreședintele Comitetului Helsinki din România a mai prezentat și stadiul reconsiderării critice a trecutului comunist din punct de vedere juridic, legislativ, politic și istoric. Potrivit directorului „Oficiului Gauck” din Turingia, Jürgen Haschke, turneul lui Andreescu a reliefat necesitatea unui schimb activ de experiență și crearea unui forme instituționalizate de parteneriat. Într-un interviu acordat în exclusivitate postului de radio „Europa Liberă”, Jürgen Haschke a arătat că una din sarcinile directorului oficiului pentru administrarea arhivelor STASI constă și în faptul de a se interesa de victimele și de trecutul comunist în alte țări europene.

Parteneriatul cu România, a declarat în continuare directorul oficiului din Turingia, se va concretiza prin crearea unei organizații neguvernamentale, care urmează să fie sprijinită de către fundația „Konrad Adenauer”. Această mare fundație germană, apropiată Uniunii Creștin-Democrate, a deschis, de curând, un birou la București. Gabriel Andreescu urmează să numească pînă la sfârșitul acestei veri

un grup de colaboratori, care vor deveni membrii fondatori ai organizației neguvernamentale. Această nouă organizație va funcționa, probabil, ca o fundație independentă. S-a constatat în urma contactelor dintre Gabriel Andreescu și reprezentanți ai Oficiului pentru administrarea arhivelor STASI din Germania răsăriteană, că legislația germană, apreciată drept model în mai toate țările fost comuniste, este doar parțial cunoscută în România. Ca un prim remediu al acestei situații se impune o traducere exhaustivă a legilor germane, care reglementează accesul cetățenilor la arhivele fostei securități. Totodată, urmează să fie traduse și reglementările adiacente sau comentariile unor juriști și experți. Jürgen Haschke a mai spus că reconsiderarea comunismului în Germania nu se limitează doar la deschiderea arhivelor pentru cetățeni, ci se concretizează și în numeroase cercetări științifice bazate pe studii aprofundate al materialelor din arhivele fostei securități. Vizita lui Andreescu în așa-numitul „Atelier pentru istorie” din Jena sau în fostul lagăr de concentrare nazist din Buchenwald, folosit după război și de sovietici ca loc de detenție, a limpezit unele chestiuni legate de transpunerea practică a ofertei șefului oficiului din Turingia de a sprijini proiecte similare din România. Această nouă formă de parteneriat germano-român, a concluzionat Jürgen Haschke, va accelera procesul de integrare europeană a României și va contribui la consolidarea valorilor democrației.

De la Berlin pentru Radio Europa Liberă, William Totok, Actualitatea românească, luni, 29.6. '98 16 h

Rolul mass-mediei în protecția minorităților

Cu acest titlu International Service for Human Rights și Minority Rights Group au organizat la Geneva, în zilele de 22 și 23 mai a.c., un seminar internațional de mare anvergură, cu participanți din toate continentele.

Din partea Ligii PRO EUROPA a participat HALLER István.

În ultimii ani specialiștii mass-mediei se întâlnesc din ce în ce mai mult cu specialiștii din domeniul problematicii minorităților, pentru a discuta ce rol poate avea mass-media în aplanarea conflictelor interetnice.

Exemple negative, din păcate, există din belșug. A devenit deja arhicunoscut cazul fostei Iugoslavii, unde conflictul armat a fost precedat și pregătit prin presă; la fel, cei avizați știu că mass-media a avut un rol negativ și în declanșarea evenimentelor din Tîrgu-Mureș. Dar sînt și alte cazuri similare, cum ar fi războiul sîngeros din Burundi, o țară mică din Africa Centrală, unde radioul local a incitat populația htu împotriva populației tuți și vice-versa, cu un rezultat impresionant.

Întrebarea este dacă acest fenomen se poate stopa, și dacă da, cum — fără să se aducă atingere unui drept fundamental al oricărei democrații reale: libertatea de expresie?

O libertate de expresie, care trebuie garantată atît populațiilor majoritare, cît și celor minoritare: iată un nou aspect care trebuie luat în vedere și nu poate fi ignorat prin simpla afirmație: „Vor presă? Să-și facă rost de bani...”

Cele două aspecte ale relației minoritate-mass-media — eliminarea limbajului urii și garantarea accesului la presă — par să fie, la prima vedere, distincte. Dar pentru a elimina tensiunile, ambele trebuie soluționate într-un mod cît mai rezonabil.

RECOMANDĂRI PENTRU ONU

Participanții la seminarul *Rolul mass-mediei în protecția minorităților* au înaintat următoarele recomandări către Grupul de lucru în domeniul minorităților, care funcționează în cadrul Organizației Națiunilor Unite:

1. Codul etic al mass-mediei

a) Grupul de lucru va recomanda ca asociațiile de jurnaliști să elaboreze și să pună în practică un cod etic favorabil protecției minorităților și promovării înțelegerii interculturale prin mass-media. Eforturi speciale vor putea fi luate pentru implicarea reprezentanților minorităților. Statele vor asigura condiții favorabile acestor procese.

b) Grupul de lucru se va consulta cu guverne, organizații specializate și organizații neguvernamentale, inclusiv cele ale minorităților, asupra relevanței codului etic.

2. Educație

a) Vor fi luate măsuri pentru dezvoltarea unor programe de instruire a jurnaliștilor, prin care să se promoveze educația multiculturală, sensibilizarea lor împotriva prejudecăților și discriminărilor.

b) Statele și agențiile Organizației Națiunilor Unite vor asigura resursele pentru aceste programe de educație. Totodată, se va încuraja participarea atît a persoanelor din rîndul majorității, cît și a persoanelor din rîndul minorităților.

3. Atacuri împotriva jurnaliștilor

Guvernele vor lua măsuri adecvate pentru protejarea jurnaliștilor împotriva atacurilor comise împotriva lor sau a familiilor lor.

4. Licențierea

Guvernele nu vor solicita licențierea publicațiilor. Licențierea mediei electronice se va baza exclusiv pe criterii tehnice care vor fi stabilite în mod clar și fără ambiguități.

5. Reglementarea mass-mediei de către stat

Grupul de lucru va sublinia faptul că există limite ale restricțiilor libertății de exprimare, restricții care trebuie prevăzute de legislația țării. Totodată se consideră că libertatea de exprimare se referă și la contactele transfrontaliere.

6. Accesul la mass-media și finanțarea mass-mediei

În conformitate cu principiul pluralismului, statele vor facilita prin acțiuni afirmative accesul minorităților la mass-media. În acest context:

a) statele vor lua măsuri pentru a sprijini dezvoltarea mass-mediei minorităților;

b) statele vor asigura accesul minorităților la mass-media națională, care trebuie să reflecte diversitatea societății pe care o servește.

7. Agenții ale ONU

Grupul de lucru va încuraja diferitele agenții ONU, în special UNESCO, să ofere atenție sporită mass-mediei.

8. Rapoartele ONU

Rapoartele asupra respectării omului elaborate de ONU vor conține și referiri la măsurile luate de state pentru promovarea pluralismului în mass-media.

9. Mecanismele ONU

Mecanismele ONU în domeniul drepturilor omului și agențiile specializate vor lua în considerare aceste recomandări în activitatea lor.

BIBLIOTECĂ

Noi intrări în biblioteca LPE

DICȚIONARE

- dr. Karsai Ervin: *Cigány-Magyar szótár*
- Sergiu Tămaș: *Dicționar politic*
- Cătălin Zamfir & Lazăr Vlăsceanu: *Dicționar de sociologie*
- *Dicționarul spiritului tolerant*

LITERATURĂ & BIOGRAFIE:

- Ted Anton: *Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu*
- Liviu Malița: *Eu, scriitorul*
- Iosif Sava: *Invitații Eutherpei*
- Centre International de Formation Européenne: *La Wallonie, une Région en Europe*
- Farkas Kálmán: *Korona nélkül*
- Gyergyói Sándor: *Kirekesztéstől a beilleszkedésig*

(K. J.-A.)

Restrînge Convenția pentru Drepturile Omului libertatea presei?

Ronald Koven, reprezentant al Comisiei Mondiale pentru Libertatea Presei:

FĂRĂ ÎNDOIALĂ CĂ DA

Comisia Mondială pentru Libertatea Presei, o organizație care reunește 45 de grupuri media, a prezentat de curînd un raport în care atacă paragraful 2 al articolului 10 al Convenției Drepturilor Omului, care conține limitările pe care statele le-ar putea impune prin legislație libertății presei.

Raportul, intitulat *Efectul pervers: Cum susține Convenția Drepturilor Omului restrîngerea globală a libertății presei*, afirmă că restricțiile de felul celor menționate de paragraful 2 pot și chiar au fost folosite ca pretext de autoritariști din întreaga lume pentru a justifica limitarea libertății de expresie. Raportul prezintă 1200 de cazuri din 109 țări din diverse părți ale lumii în care s-a recurs la astfel de principii pentru a se justifica limitarea libertății de expresie.

Ronald Koven, reprezentantul european al sediului american al organizației, explică pe scurt controversa într-o scrisoare recentă către Secretarul general al Consiliului Europei, Daniel Tarschys. Dacă primul paragraf susține libertatea de expresie și o presă liberă, paragraful 2 „conține cea mai lungă enumerare de motive pentru restrîngerea libertății de expresie din vreun document internațional”, susține el. Chiar și în cadrul Consiliului Europei, anumite state precum Albania, Slovacia, Turcia și Ucraina, au abuzat de această prevedere.

În ciuda existenței unei vaste experiențe juridice pozitive a Curții Europene a Drepturilor Omului, „însuși faptul că această curte a fost nevoită să elaboreze încontinuu o serie foarte complicată de restricții la restricții este o dovadă directă că paragraful 2 al articolului 10 constituie o prevedere periculoasă”, mai susține Koven.

ARTICOLUL 10

Paragraful 1. Oricine are dreptul la libertatea de expresie. Acest drept include libertatea opiniei, precum și primirea și difuzarea de informații fără nici o imixtiune din partea autorităților publice și indiferent de frontiere. Acest articol nu poate opri statele să ceară autorizarea posturilor de radio, televiziune sau a rețelelor cinematografice.

Paragraful 2. Întrucît exercitarea acestor libertăți implică responsabilități și datorii, ea poate fi supusă formalităților, condițiilor, restricțiilor sau pedepselor prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică în interesul siguranței naționale, integrității teritoriale sau siguranței cetățenilor, în interesul prevenirii dezordinii și criminalității, al protecției reputației sau drepturilor celorlalți, al păstrării confidențialității sursei, sau al menținerii imparțialității mecanismelor judiciare.

Daniel Tarschys, secretar general al Consiliului Europei:

FĂRĂ ÎNDOIALĂ CĂ NU

Nu este logic din partea Comisiei Mondiale pentru Libertatea Presei să acuze supremul instrument european al drepturilor omului că ar persecuta atît public cît și privat jurnaliștii din țările nemembre, precum Algeria, Irak și Cambogia. Nouăzeci și trei la sută din exemplele date în raport se referă la state nemembre.

Convențiile Consiliului Europei formează baza extinderii unui spațiu legal comun în Europa. Piesa de greutate o constituie fără îndoială Convenția Drepturilor Omului, care nu se limitează la definirea drepturilor omului ce trebuie respectate în toate statele membre, ci deține și mecanisme de control pe care le pune la dispoziția tuturor europenilor. Articolul 10 apără libertatea de expresie, însă precizează că acest principiu fundamental trebuie reconciliat cu alte drepturi și interese legitime ale unei societăți libere.

Nimic nou pînă aici. Nici o țară din lume nu situează libertatea de expresie deasupra oricăror conflicte de interese, posibile în anumite situații. În toate țările există restricții legate de siguranța națională de pildă. Dreptul la intimitate reprezintă un alt principiu important în Europa. În această privință, Convenția Europeană se înscrie în tradiția Declarației Universale a Drepturilor Omului din 1948 a Națiunilor Unite, care afirmă și ea că respectarea libertății de expresie trebuie armonizată cu alte interese.

În ultimă instanță, este sarcina Curții Europene a Drepturilor Omului să se ocupe de asemenea conflicte în cadrul țărilor care au ratificat Convenția. Curtea opune rezistență pretențiilor aflate în conflict cu dreptul la exprimare, apărînd cu înverșunare acest drept. În ce privește așa-numitele „restricții la restricții”, ele constituie pași pozitivi înspre clarificarea limitărilor paragrafului 2 și nu demonstrează nicidecum că acesta ar fi „periculos”.

La un nivel mai general, Curtea a susținut dreptul reporterilor de a păstra confidențialitatea surselor și a minimalizat rolul de cîine de pază al presei. Viziunea Curții pornește de la convingerea că o presă liberă are o contribuție vitală la dezbateră politică, la circulația informațiilor, ideilor și opiniilor, la dezvoltarea societății în general.

Lista precisă a posibilelor justificări pentru restrîngerea libertății presei, pe care o conține paragraful 2, nu poate fi folosită sub nici o formă pentru apărarea reputației unor instituții sau persoane publice corupte și nici pentru ascunderea informațiilor care în mod just ar trebui făcute publice. Curtea a subliniat în repetate rînduri că libertatea de expresie include libertatea de a exprima opinii care „ofensează, șochează sau deranjează statul”.

În domeniul mass media, rămîne la latitudinea guvernelor să convingă Curtea că o anumită restricție aplicată libertății presei este „necesară într-o societate democratică” și că satisface „o necesitate socială stringentă” — un obstacol greu de surmontat întrucît Consiliul Europei este ostil oricărei tentative de a se pune căluș mass mediei.

Preluat din Europa +40, publicație a Consiliului Europei

Scrisoare deschisă

Domnului Petre Mihai Băcanu,
directorul cotidianului *România liberă*

La data de 15 septembrie 1997 Biroul pentru Drepturile Omului din cadrul Ligii PRO EUROPA v-a sesizat în legătură cu faptul că în *România liberă*, un cotidian considerat democratic și susținător al ideilor europene, apar texte, chiar dacă la rubrica *Publicitate*, care au caracter discriminatoriu și rasist, prin care se specifică în mod expres excluderea de la angajare a persoanelor de naționalitate romă. Am considerat că publicarea lor este imorală și contravine principiilor universale ale drepturilor omului, și am sperat că în viitor să nu mai publicați în cotidianul al cărui director sînteți, texte similare.

La acea scrisoare nu am primit nici un răspuns. Urmărind în mod regulat rubrica de *Publicitate* din *România liberă*, am constatat că în continuare se publică oferte de serviciu al căror text conține formulări discriminatorii, pe bază etnică, de vîrstă, sex, stare civilă etc. Într-un singur număr al *României libere* (nr. 2436 din 1 aprilie a.c.) am înregistrat un total de 63 de oferte de serviciu cu caracter discriminatoriu (altele decît criteriile de competență).

Vă reamintim că prin **Tratatul de la Amsterdam** (parte integrantă a *acquis communautaire* al Uniunii Europene) din 17 iunie 1997, art. 13, Uniunea Europeană a decis luarea măsurilor necesare pentru a combate discriminarea în funcție de sex, rasă sau etnie, religie sau credință, handicap, vîrstă sau orientare sexuală.

Considerăm că alinierea României la valorile europene include și combaterea tuturor formelor de discriminare; acceptarea și mediatizarea lor, chiar și prin „mica publicitate”, contravine principiilor europene și, implicit, intereselor țării.

În consecință, vă rugăm din nou să luați măsurile necesare pentru ca aceste situații să nu se repete.

Cu considerație

Smaranda Enache
copleședinte Liga PRO EUROPA

Haller István
coordonator Biroul pentru Drepturile Omului

Tîrgu-Mureș, la 7 aprilie 1998

**Acum Pro Europa poate fi citită
și pe Internet, la adresa:**

www.proeuro.netsoft.ro

e-mail: office@proeuro.netsoft.ro

Liga PRO EUROPA Liga

Copreședinți:

Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár

Director executiv: SZOKOLY Elek

4300 Tîrgu Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154
Tel/fax: +40-(0)65-214076; 217584

CONTENTS:

P.1 *The College of Democracy*, an alternative form of civic education of PEL, was welcomed by the presidents both of Romania and Hungary;

P.2 A Romanian/Hungarian *synopsis* of the PEL's main events in April;

P.3 *The Right Alternative of the Right Wing* — instead of striving to permeate the Romanian society with a tolerant stand, the democratic parties, and especially the Romania's Alternative Party, are now trying to take up the intolerance inherited by the Romanian society from communist times and further ignited by extremist parties;

P.4 *Some Comments on a Debate* — local authorities appointed by the centre take on the centre's characteristics: authoritarianism as an argument;

P.5 *Politics and History in the Euro-Atlantic Integration* — history in Romania is still at the hands of politics: official history still holds monopoly in the field, and still tends to be one-sided and nationalist, fueling thus intolerance on the side of majorities;

P. 6 *What Is Acquis Communautaire?* — a brief description of the commitments *acquis communautaire* entails; *new entries* in PEL's library;

P.7-8-9 *The College of Democracy: Probation Period at Bucharest and Budapest: Youths from Tîrgu Mureș on Their Way to Self-Assertion* — the students of the College met representatives of Romanian and Hungarian institutions completing thus their civic education and preparing to play their part in the Romanian civil society; *Notes on My Travellings* — an inside view on the probation period;

P.10 *A colage of texts* pointing out the dangers arising from blurring the separation between state and church;

P.11 *Caesar and Lear* — envisaging to enter the political arena, the Romanian Orthodox Church will find itself in the position of King Lear who wanted to disburden himself of responsibilities, but nevertheless to enjoy royalty's power of decision-making;

P. 12 *Open Letter to the Daily "România Liberă"* — the PEL expresses its concern as to the discriminatory ads published by one of the most democratic dailies.

PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
Fundăției Heinrich Böll (Germania) și BILANCE (Olanda)

Redactor: Doina BACI

La redactarea acestui număr au colaborat: Dan Alexandru DUCA, Smaranda ENACHE, HALLER István, KACSÓ Judith-Andrea, Mircea SUHĂREANU, SZOKOLY Elek

Tehnoredactare: PÁPAI László Zsolt

Editare texte: KACSÓ Judith-Andrea

Multiplicat la Liga PRO EUROPA